

Abstrakt

Znečištění ovzduší aerosolem se v souvislosti s dopadem na lidské zdraví v posledních desetiletích věnuje stále větší pozornost, ale teprve v poslední době se studie zaměřily na sledování jemnějších velikostních frakcí aerosolu. I přes narůstající počet odborných publikací je stále velice málo známo o hygienicky významné frakci PM_{10} , její koncentraci, chemickém složení a vztahu k hrubším částicím.

Předkládaná disertační práce se zabývá charakterizací aerosolu a chemického složení jemné frakce PM_{10} (částice o aerodynamickém průměru menším než $1\ \mu m$) ve vnitřním prostředí.

Odběr částic aerosolu byl proveden v Praze jako součást projektu Evropské Unie "Urban Aerosol" EVK4-CT-2000-00018 v průběhu tří (2 zimních a 1 letní) přibližně 30-ti denních kampaní. Byly odebrány 24-hodinové vzorky frakce PM_{10} , $PM_{2,5}$ a PM_{10} uvnitř a frakce $PM_{2,5}$ venku. Pro další srovnávání byly použity průměrné denní koncentrace PM_{10} z nejbližší měřicí stanice AIM poskytnuté ČHMÚ.

Koncentrace frakce PM_{10} byly nalezeny v rozsahu $8,1\ \mu g\ m^{-3}$ (medián pro zimu 2002) do $23,0\ \mu g\ m^{-3}$ (medián pro zimu 2003). Frakce PM_{10} tvořila většinu (více než 70%) koncentrace frakce $PM_{2,5}$ a téměř 1/2 koncentrace frakce PM_{10} ve vnitřním prostředí. Frakce $PM_{2,5}$ tvořila většinu (přibližně 60%) koncentrace frakce PM_{10} ve vnějším prostředí. Koncentrace frakcí ve vnitřním prostředí byly pozitivně korelovány. Rovněž byly korelovány koncentrace frakcí ve vnějším prostředí. Ve vnitřním prostředí se vyskytoval převážně aerosol z vnějšího prostředí. Výrazným, ale málokdy zaznamenaným vnitřním zdrojem frakce PM_{10} bylo vaření.

Nejvyšších naměřených koncentrací i procentuálního podílu dosáhl v každé z kampaní elementární uhlík společně s SO_4^{2-} - přibližně 1/3 koncentrace frakce PM_{10} . Výrazně nižší podíly představovaly NH_4^+ a vodou rozpustný organický uhlík. Ionty Na^+ , Ca^{2+} , K^+ , Cl^- a NO_3^- vykazovaly s výjimkou několika dní nízké koncentrace a podíly na koncentraci PM_{10} - v rozsahu desetin až prvních jednotek procent. Těžké kovy se na koncentraci frakce PM_{10} podílely v rozsahu promile. Neidentifikovaná složka představovala ve všech kampaních největší část podílu na koncentraci PM_{10} - přibližně 1/2. Doplnujícím vnitřním zdrojem neidentifikované složky bylo vaření.